

ZYGMUNT MIŁOSZEWSKI

Zrnko pravdy

CENA VEKÉHO KALIBRU
pre poľskú detektívku roka

premedia

premedia

ZYGMUNT MIŁOSZEWSKI

Zrnko pravdy

*Z češtiny přeložil
Tomáš Horváth*

premedia

Edícia LABYRINT, 4. zväzok

Zygmunt Miłoszewski
ZRNKO PRAVDY

Ziarno prawdy

Prvé vydanie
www.premedia.sk

Jazyková redakcia Martin Grbjar, zodpovedný redaktor Ján Gregor
Grafická úprava textu Izabela Koska
Obálka Martin Mistrík (www.zelenaluka.sk)

Copyright © Wydawnictwo W.A.B., 2011
Published by agreement with Grupa Wydawnicza Foksal
Slovak edition © Premedia, 2014
Translation © Tomáš Horváth, 2014

ISBN 978-80-8159-090-0

„V každej legende sa skrýva zrnko pravdy.“
ľudový aforizmus

„Polovica pravdy – celé klamstvo.“
židovské príslovie

„Povinnosťou prokurátora je usilovať sa zistiť pravdu.“
Zbierka etických zásad prokurátora

PRVÁ KAPITOLA

streda, 15. apríla 2009

Židia slávia siedmy deň sviatku Pesach a spomínajú na prechod cez Červené more. Pre kresťanov to je štvrtý deň Veľkonočnej oktávy. Pre Poliakov znamená tento dátum druhý deň trojdňového celonárodného smútku, ktorý bol vyhlásený po požari v Pomorskom Kamieni. Vo svete svetového futbalu Chelsea a Manchester United postupujú do semifinále Ligy majstrov, vo svete poľského futbalu zasa proti niekoľkým fanúšikom z tvrdého jadra ŁKS padlo obvinenie z vyvolávania rasovej nenávisti preto, lebo nosili tričká s nápisom „Smrť židovskej kurve“. Hlavné veliteľstvo polície vydáva správu o kriminalite v marci: v porovnaní s marcom 2008 vzrástla o jedenásť percent. Polícia to komentuje: „Kríza núti ľudí páchať zločiny.“ V Sandomierzi už donútila predavačku v mäsiarstve k podpultovému predaju neokolkovaných cigariet. Žena bola zadržaná. V meste je zima rovnako ako v celom Poľsku, teplota neprekračuje štrnásť stupňov, no napriek tomu je to prvý slnečný deň po ľadovej Veľkej noci.

1

Duchovia celkom určite neprichádzajú o polnoci. O polnoci ešte v televízii idú večerné filmy, tínedžeri intenzívne myslia na svoje učiteľky, milenci zbierajú sily pred tým, než to spolu urobia ďalší raz, starí manželia majú spolu vážny rozhovor o tom, čo sa deje s našimi peniazmi, vzorné manželky vyťahujú cestu z trúby a zlí muži budia deti, keď sa opití usilujú otvoriť dvere bytu. O polnoci je ešte priveľa života na to, aby duchovia mŕtvych mohli spraviť náležitý dojem. Niečo iné je to pred svitaním, keď zaspávajú dokonca aj zamestnanci na benzínových pumpách a kalné svetlo začína z temnoty dolovať bytosti a predmety, o ktorých existencii sme ani len netušili.

Blížila sa štvrtá nadránom, slnko malo vyjsť o hodinu a Roman Myszyński bojoval so spánkom v čitárni Štátneho archívu v Sandomierzi, obkolesený mŕtvymi. Vôkol neho sa kopili farské knihy z devätnásteho storočia a napriek tomu, že sa väčšina zápisov týkala radostných životných okamihov, napriek tomu, že krstov a sobášov bolo viac než úmrtných listov, aj tak neustále cítil pach smrti, ktorý ho sprevádzal: nevedel sa zbaviť myšlienky, že všetci tí novorodenci a všetci tí novomanželia sú už prinajmenšom niekoľko desiatok rokov pod zemou. A že tie knihy, ktoré len veľmi zriedka ktosi opráša a prezrie, sú jediným svedectvom o ich existencii, hoci práve oni mali aj tak šťastie, keď vezmeme do úvahy, čo s poľskými archívmi spravila vojna.

Bolo príšerne chladno, v termoske mu už dochádzala káva a jediná myšlienka, na akú sa Myszyński zmohol, bolo, že si nadával za taký idiotský nápad, založiť firmu zaoberajúcu sa hľadaním rodokmeňov namiesto toho, aby zobral miesto odborného asistenta. Na univerzite bol síce nevelký plat, ale zato stály, sociálne a zdravotné odvody zaplatené – skrátka, samé plusy. Hlavne v porovnaní s miestami na školách, na ktoré sa dostali jeho spolužiaci z ročníka. Boli síce rovnako zle platené, ale zato obohatené o večnú frustráciu a vyhrážky od žiakov, ktoré boli trestné.

Pozrel na knihu, rozloženú pred sebou, a na vetu, ktorú krasopisne napísal kňaz z fary v Dwikozach v apríli 1834: „Zúčastnení a svedkovia nevedia čítať.“ To by bolo celkom vhodné, pokiaľ ide o šľachtický pôvod Włodzimierza Niewolina. A keby mal ešte niekto nejaké pochybnosti, že trebárs rodič, ktorý priniesol pokrstiť Niewolinovho prapradedka, mal svoj horší deň, tak tie pochybnosti rozptýlilo jeho zamestnanie – roľník. Myszyński si bol istý, že keď sa už konečne dopátra k sobášnemu listu, tak sa ukáže, že v rodnom liste zmienená Marjanna Niewolinowa, o pätnásť rokov mladšia od svojho manžela, bola slúžtičkou. A možnože ešte bývala u rodičov.

Vstal a energicky sa povystieral, pričom prstami vrazil do starej predvojnovkej fotografie sandomierskeho hlavného námies-

tia, ktorá visela na stene. Napravil ju a pomyslel si, že námestie vyzerá na pohľadnici nejako ináč ako dnes. Skromnejšie. Pozrel sa z okna, ale priechelie domu na námestí, ktoré bolo vidieť cez ulicu, bolo zahalené tmavou hmlou úsvitu. Čo je to za hlúposť: prečo by staré námestie malo vyzerat ináč, načo o tom vôbec rozmýšľa. Musí sa pustiť do roboty, ak chce zrekonštruovať Niewolinovu minulosť a stihnúť spoj o trinástej do Varšavy.

Čo ho tak ešte môže stretnúť? Nemal by mať ťažkosti so sobášnym listom, aj rodné listy Jakuba a Marjanny musia niekde byť – našťastie, Kongresové kráľovstvo bolo k bádateľom archívov pomerne láskavé. Od začiatku 19. storočia vo Varšavskom kniežatstve vďaka napoleonovskému kódexu museli všetky matričné záznamy na farách vyhotovovať v dvoch exemplároch a museli ich odosielať do štátneho archívu. Neskôr sa tieto záznamy zmenili, ale aj tak to nebolo až také zlé. V Haliči to bolo už horšie, a Kresy, východné pohraničie, sú už skutočnou genealogickou čiernou dierou. V zabužanskom archíve vo Varšave sa nachádzali len akési zlomky záznamov. Čiže s Marjannou, ktorá sa narodila okolo roku 1814, by nemal byť problém. Čo sa Jakuba týka, koniec 18. storočia tiež nie je zlý: kňazi boli vzdelanejší a okrem výnimočne záhaľčivých farností bývajú záznamy zväčša kompletne. V Sandomierzi bola nápomocná ešte aj skutočnosť, že počas poslednej vojny ho nezrovnali so zemou ani Nemci, ani Sovieti. Najstaršie záznamy pochádzali z osemdesiatych rokov 16. storočia. Včasnšie sa stopa aj tak strácala: až na tridentskom koncile v 16. storočí dostala cirkev nápad svoje ovečky spisovať.

Pretreľ si oči a naklonil sa nad rozložené spisy. Čiže: potrebuje sobášne listy z Dwikoz za posledné dva roky a hádam aj hneď pohľadá matku. Rodená Kwietniewska. Hm. V hlave bádateľa zazvonil výstražný zvonček.

Uplynuli dva roky od chvíle, keď napriek radám všetkých naokolo založil firmu Zlaté korene. Tento nápad dostal, keď počas zbierania materiálov na doktorát v Centrálnom archíve stretával ľudí, ktorým v očiach číhalo šialenstvo a ktorí nešikovne hľadali

informácie o svojich predkoch, pokúšajúc sa nakresliť svoj ro-
dokmeň. Jednému chlapíkovi pomohol, lebo sa mu ho ulútilo,
jednému dievčaťu zasa pre jej odzbrojujúco nádherné poprsie,
a napokon Magde, lebo bola pôvabná so svojou veľkou genea-
logickou obrazovou tabuľou, ktorá pripomínala Jesseho strom.
Skončilo sa to tak, že Magda a jej tabuľa uňho bývali okolo pol
roka. O niečo vyše päť mesiacov sa od neho odsťahovala so slzami
v očiach a s odhalením, že praprababka Cecília bola nemanžel-
ské dieťa, lebo v roku 1813 ju doniesla pokrstiť pôrodná babica.

Vtedy sa rozhodol, že by mohol toto genealogické šialenstvo
využiť a zarábať na svojej schopnosti bádať v archívoch. Keď
svoju živnosť zaregistroval, bol nesmierne vzrušený víziou, že
sa stane detektívom na poli dejín a vôbec mu neprišlo na myseľ,
že názov Zlaté korene spôsobí, že každý – doslova každý – kli-
ent mu najprv položí otázku, či má niečo spoločné so slávnym
plavcom a potom sa zmôže na nejaký nevhodný vtip.

Ako v románoch drsnej školy, na začiatku hlavne čakal na
telefonát a zízal do stropu, no nakoniec sa klienti objavili. Od
prípady k prípadu a od jedného odporúčania k ďalšiemu ich
bolo čoraz viac. Väčšinou, žiaľbohu, nie dlhonohé brunetky
v pančuškách. Prichádzali za ním predovšetkým dva typy ľudí.
Prvý typ boli zakomplexovaní okuliarnici v pulóvroch s vý-
razom tváre: „Ale veď čo som ti urobil?“, ktorých život bol
taký nevydarený, že sa nádejali nájsť jeho zmysel a hodnotu
v predkoch, ktorí už dávno podľahli rozkladu. Akoby tú ranu
očakávali, prijímali pokorne a s úľavou informáciu, že sú po-
tomkami nikoho odnikiaľ.

Druhý typ – typ Niewolina – dával hneď od začiatku najavo,
že nemieni platiť za informáciu, že pochádza z rodu pijanských
furmanov a pouličných štetiek, ale len vtedy, ak sa dopátra
šľachtických predkov s erbom a miesta, kam možno zaviezt'
deti a ukázať im, že tuto stál statok, na ktorom sa pradedko
Polikarp liečil z rán, čo utržil v povstaní. Na začiatku bol Ro-
man až bolestne úprimný, no neskôr pochopil, že je predsa
len súkromným podnikateľom, a nie výskumným ústavom.

Ak šľachta znamenala prémium, prepitné a ďalších klientov, tak nech je teda šľachta. Keby si mal niekto urobiť názor o poľskej minulosti len na základe výsledkov jeho pátraní, dospel by k záveru, že napriek zdaniu to nie je krajina jednoduchých sedliakov, ale distingvovaného panstva, a v krajnom prípade prosperujúceho meštianstva. Napriek rozmanitým retušiam Roman nikdy neklamal – jednoducho, obyčajne sa až dovedy hrabal vo všakovakých bočných odnožiach, pokým nenašiel nejakého pána, čo vlastnil majer.

Najhoršie bolo, keď natrafil na Žida. Historické argumenty, že v medzivojnovom Poľsku tvorili desať percent obyvateľstva práve Židia, v súvislosti s čím predovšetkým v oblasti bývalého Kongresového kráľovstva a Haliča bolo nezriedka zvykom najšť predka Mojžišovej viery, na nikoho nezapôsobili. Stalo sa mu to dvakrát: prvý raz dostal vynadané, druhý raz takmer po papuli. Najprv nevychádzal z údivu, potom zopár dní uvažoval, až napokon dospel k záveru, že náš zákazník – náš pán. Obyčajne túto záležitosť nadhodil pri prvom pohovore a ak sa ukázalo, že táto téma vzbudzuje u potenciálneho zákazníka nadmieru silné emócie, bol pripravený eventuálneho Icicka pustiť k vode. No to sa stávalo len veľmi zriedkavo – pogromy totiž značne osekali korunu izraelského genealogického stromu.

No a prosím, teraz sa v dokumentoch z devätnásteho storočia objavila Marjanna Niewolinová, rodená Kwietniewská. Nemuselo to byť síce pravidlo, no priezviská odvodené od názvov mesiacov bývali často priezviskami novokrstencov, odvodené od mesiaca, v ktorom sa uskutočnil krst. Podobne priezviská, odvodené od dní v týždni, alebo tie, ktoré sa začínajú na „Nowa“. Aj priezvisko Dobrowolski mohlo poukazovať na to, že nejaký predok dobrovoľne prešiel z Mojžišovho náboženstva na Kristovo. Roman by rád veril, že za takýmito príbehmi stála láska. Že ľudia, ktorí si museli zvoliť medzi náboženstvom a tým, kam ich ťahal cit, zvolili si to druhé. A keďže katolicizmus bol v Poľskej republike vládnuším náboženstvom, obyčajne sa konvertovalo práve k nemu.

V skutočnosti mohol Roman túto stopu opustiť, no aj tak ho zaskočilo, že zdokumentované korene Niewolina siahajú až tak ďaleko. No po prvé, bol zvedavý, a po druhé, ten nadutec s pečatným prsteňom, na ktorom si nechával voľné miesto na erb, ho rozzúrila.

Roman klikol v notebooku na jeden zo svojich základných pracovných nástrojov – oskenovaný *Geografický slovník Poľského kráľovstva a iných slovanských zemí*, monumentálne dielo z konca 19. storočia, kde je skutočne opísaná každá dedinka nachádzajúca sa v Poľskej republike v časoch pred rozdelením. Vyhľadal heslo Dwikozy, aby sa dozvedel, že to bola obec a statok, kedysi patriaci duchovenstvu, ktorá mala 77 domov a 548 obyvateľov. Ani slova o židovskej náboženskej obci, čo bolo prirodzené, keď vezmeme do úvahy, že obyčajne platil zákaz toho, aby sa Židia usídlili na majetkoch patriacich cirkvi. Čiže ak Marjana pochádzala z miestnej rodiny novokrstencov, treba hľadať v Sandomierzi alebo Zawichoste. Prezrel si naskenované strany a dozvedel sa, že v Sandomierzi bolo päť židovských zájazdnych hostincov, synagóga, 3 250 katolíkov, 50 pravoslávnych, jeden protestant a 2 715 Židov. Zato v Zawichoście sa na 3 948 duší k Mojžišovmu náboženstvu hlásilo 2 401 osôb. To je dosť. Pozrel na mapu. Intuícia mu našepkávala, že Zawichost je lepšia trefa.

Zahnal myšlienku, že len márne čas, vstal, urobil zopár drepanov: uškrnul sa, keď počul, ako mu vŕzga v kolenách, a vyšiel z čítárne. Štukol v tmavej chodbe vypínačom, no nič sa nestalo. Štukol ešte dva razy. Stále nič. Neisto sa rozhliadol. Hoci bol už veterán, čo sa trávenia noci v archívoch týka, pocítil nepokoj. Genius loci, pomyslel si a lútostivo si povzdychol nad svojím sklonom fantazírovať.

Ešte raz netrepežlivo stisol vypínač a po pár zábleskoch zalialo schodisko mŕtvolné svetlo žiaroviek. Roman pozrel dolu na gotický portál, ktorý viedol z administratívnej časti do archívu. Vyzeral akosi tak... ako to povedať... strašidelne.

Odkášľal si, aby prehlušil ticho, a vydal sa dolu, uvažujúc o tom, že zaujímavú príchuť prípadu Niewolina a jeho prapra-

predka de domo novokrstencovi Kwietniewskej dodá skutočnosť, že sandomierský archív sa nachádza v budove synagógy z 18. storočia. Čítareň a kancelárie sa nachádzali v pristavenej budove, sídle administratívy židovskej náboženskej obce. Samotné spisy zaberali hlavnú modlitebňu synagógy. Bolo to jedno z najzaujímavejších miest, aké počas svojej kariéry detektíva, hľadajúceho prarodičov, videl.

Zišiel dolu a potlačil ťažké dvere, obité železnými cvokmi. Ovanula ho orechová vôňa starého papiera.

Stará modlitebná sála mala tvar veľkého šesťstenu, ktorý zaujímavým spôsobom adaptovali pre potreby archívu. Uprostred miestnosti postavili perforovanú kocku, zloženú z oceľových chodníčkov, schodíkov a predovšetkým policiiek. Kocka bola o niečo menšia od celej sály, bolo možné ju obísť pozdĺž stien, dalo sa tiež vojsť dovnútra, do labyrintu uzulinkých chodbičiek, alebo sa vyštverať na vyššie poschodia a tam sa zahĺbiť do starých spisov. Konštrukcia robila z toho roštu akoby nadrozmernú bimu, pódium s pulpitom, v ktorej sa namiesto Tóry študovali dokumenty informujúce o narodení, sobášoch, daniach a rozsudkoch. Byrokracia ako sväté písmo modernej éry, pomyslel si Roman. Nezapálil svetlo a obchádzal rošt: dlaňou prechádzal po studenej omietke. Dospel takto až k východnej stene, kde ešte pred pár desiatkami rokov vo výklenku nazývanom aron ha-kodeš uchovávali zvitky Tóry. Roman zažal baterku, čiastočkami prachu, ktoré sa husto vznášali vo vzduchu, preniklo svetlo a vykrojilo z temnoty zlatého grifa, ktorý držal tabuľku s hebrejským písmom. Mal dojem, že je to jedna z tabuliek archy zmluvy. Nasmeroval svetlo vyššie, no polychrómie, ktoré sa nachádzali bližšie ku klenbe, sa hrúžili do temnoty.

Vyšiel na najvyššie poschodie po strmých dierkovaných schodíkoch za sprievodu kovovej ozveny. Ocitol sa priamo pod klenbou. Ako tak prechádzal medzi policami zapratanými spismi, začal si vo svetle baterky prezerať vyobrazenia znamení zverokruhu, ktoré zdobili hornú časť sály. Pri krokodílovi sa zamračil. Krokodíl? Pozrel na susedný – bol to Strelec – a po-

chopil, že krokodíl je Škorpión. Možno to malo svoje opodstatnenie. Spomínal si len, že v judaizme je zakázané zobrazovať ľudí. Podišiel k Blížencom. Napriek tejto jeho vedomosti boli zobrazené ako ľudské postavy, len im chýbali hlavy. Striaslo ho.

Pomyslel si, že už má tejto prechádzky dosť, navyše si všimol Leviatana, ovinutého okolo okulusu. Duch smrti a záhuby obkolesoval škvrtu sivého svetla, akoby to bol vchod do jeho podvodného kráľovstva, a Romanovi zostalo zle. Odrazu pocítil, že musí opustiť archív, no práve v tom okamihu spozoroval na periférii pohľadu za okrúhlym oknom akýsi pohyb. Vložil hlavu do tej obludy, ale cez špinavé okenné tabule príliš veľa neuvidel.

Na druhej strane sály zavrzgala parketa. Roman sa strhol a bolestne si udrel hlavu o múr. Zakľal a vysúkal sa z okulusu. Opäť vrzgnutie.

– Haló? Kto je tam?

Svietil baterkou do všetkých strán, no videl len spisy, prach a znamenia zverokruhu.

Vtom niečo vrzglo hneď pri ňom. Roman pridusene vykrikoval. Chvíľku mu trvalo, kým začal pokojne dýchať. Výborne, pomyslel si, musím si dopriať ešte menej spánku a ešte viacej kávy.

Energickým krokom zamieril po oceľovom chodníčku smerom k strmým schodom. Od tmavej diery, ktorá zívala medzi ním a stenou, ho oddelovalo len chabé zábradlie. Keďže najvyššie poschodie roštu bolo zároveň na úrovni okien, ktoré osvetľovali sálu, míňal čudesné konštrukcie, slúžiace na ich otváranie a umývanie. Boli ako padacie mosty, teraz vyťahnuté do vertikálnej polohy. Aby sa dostal k oknu, musel uvoľniť hrubý povraz a spustiť mostík takým spôsobom, aby dosahoval k okennému výklenku. Roman si pomyslel, že je to značne kurióznym mechanizmus – napokon, rošt so spismi, ako aj hrubé múry synagógy bolo možné spojiť nastálo. Teraz mu to pripomínalo loď s vyťahnutými lodnými mostíkmi, pripravenú odplávať. Oblizol svetlom baterky inštaláciu a podišiel k schodíkom. Práve na ne položil jedno chodidlo, keď sa miestnosť naplnila silným hlukom, schodíky sa otriasli a on stratil rovnováhu. Nespadol dolu len preto, že sa oboma rukami

zachytil malého zábradlia. Baterka mu vypadla z ruky, dva razy sa odrazila od podlahy a zhasla.

Narovnal sa, srdce mu šialene bilo. Rýchlo, už náchylný na hystériu, prezrel okolie. To spadol mostík, okolo ktorého prechádzal. Hľadel naň sťažka dýchajúc. Nakoniec sa rozosmial. Musel nechtiac niečo narušiť. Fyzika áno, ale žiadna metafyzika. Jednoduché. V každom prípade, posledný raz, čo pracuje po súmraku medzi všetkými tými pramíťvolami.

Trochu po hmate podišiel k padaciemu mostíku a uchopil povraz, aby ho vytiahol do vertikálnej polohy. Samozrejme bol fixný. Preklínajúc celý svet, po kolenách vošiel do okenného výklenku. Z okna bol výhľad na tie isté kríky, ako z okulusu, ktorý strážil Leviatan.

Vonkajší svet bol teraz jediným svetelným zdrojom – a bolo to svetlo nadmieru mizerné. Vnútri nebolo možné uvidieť prakticky nič, vonku sa úsvit pomaly premieňal na jarné, ešte nesmelé svitanie: z temnoty sa vynárali stromy, dno rokliny, obkolesujúcej sandomierske staré mesto, vily postavené na protiľahlom svahu a múr starého františkánskeho kláštora. Čierna hmľa sa menila na sivastú, svet bol neostrý a zakalený, akoby sa odrážal vo vode s mydlinami.

Roman pozrel tým smerom, kde predtým spozoroval pohyb – na kríky hneď pod ruinami obranného múru. Napol zrak: od mora sivej sa tam niečo odlišovalo sterilnou bielobou. Pretrel obločnú tabuľu rukávom, no existencia rafinovaného mechanizmu padacieho mosta zjavne nikoho nevedla k tomu, aby okno častejšie umýval, a tak len na skle rozmazal prach.

Otvoril okno, zažmurkal, o tvár sa mu obtrel chladný vzduch.

Ako porcelánová bábika plávajúca v hmle, pomyslel si Myszyński, keď hľadel na mŕtve telo, ktoré ležalo pri synagóge. Bolo neprirodzené, znepokojujúco biele, svietilo svojím nedostatkom farby.

Zozadu sa so žuchnutím zabuchli ťažké dvere starej synagógy, akoby všetci duchovia vyleteli, aby uvideli, čo sa stalo.

Prokurátor Teodor Szacki nemohol zaspať. Už svitalo, a on po celú noc ani oka nezažmúril. Ba čo bolo horšie, aj tá malá nymfomanka tiež oka nezažmúрила. Rád by siahol po knihe, no namiesto toho bez pohybu ležal a predstieral, že spí. Pocítil škrabkanie za uchom.

– Spíš?

Párkrát zamlaskal a dačo zamrmlal, aby mal pokoj.

– Lebo ja nespím.

Musel zmobilizovať všetku svoju vôľu, aby hlasno nevzdychol. Celý napätý čakal, čo sa stane. Lebo že sa niečo stane, to si bol teda istý. Teplé telo za jeho chrbtom sa pod prikrývkou pohlo a zabručalo ako postava z kresleného filmu, ktorá práve vymyslela plán, ako ovládnuť celý svet. A potom na lopatke pocítil bolestivé uhryznutie. Vyskočil z postele. V poslednom okamihu mu vulgárna nadávka zamrela na perách.

– Zbláznila si sa?

Dievčina sa oprela o lakeť a bojovne naňho pozrela.

– No jasné, som totálne bláznivá, lebo som si myslela, že mi ešte raz urobíš dobre. Džízus, som to ja ale nemožná.

Szacki zdvihol ruky v obrannom geste a utiekol do kuchyne na cigaretku. Bol už pri dreze, keď k nemu doletelo koketné „čakám“. Tak sa nedočkáš, pomyslel si a vložil si do úst cigaretu. Zapálil si a dal variť vodu do čajníka. Za oknom sa tmavosivé strechy odrážali od svetlosivých plání, oddelených od bledastej ničoty podkarpatského vojvodstva tmavšou stuhou Visly. Cez most prešlo auto, dva kužele svetla pohybujúce sa v hmle. Všetko v tom obraze bolo monochromatické, vrátane bieleho rámu okna, natretého olupujúcou sa farbou, aj odraz bledej tváre Szackého, jeho bielych vlasov a čiernej blúzy.

Áká je to totálna riť, pomyslel si Szacki a potiahol si z cigarety. Červený ohníček spôsobil, že svet prestal byť monochromatický. Najväčšia riť, v ktorej drepel už pár mesiacov, a keby sa ho niekto opýtal, ako sa to stalo, bezradne by pokrčil plecami.

Na začiatku bol Prípád. Vždy je to nejaký prípad. Akurát že tento bol nevďačný a kurevsky zamotaný. Začalo sa to vraždou ukrajinskej prostitútky v bordeli na Kruczej – mimochodom, necelých sto metrov od Szackého kancelárie. V takýchto prípadoch býval obyčajne nález mŕtvoly koncom prípadu. Všetci pasáci a kurvy do štvrt hodiny zmizli, svedkov zo zrejmých príčin nebolo možné nájsť, a tí, ktorí sa prihlásili, sa na nič nepamätali, a dalo sa hovoriť o šťastí, ak sa mŕtvolu vôbec podarilo identifikovať.

Tentoraz to však bolo ináč. Objavila sa kamarátka mŕtvej, mŕtvola získala meno Irina, pasák dokonca zasa získal fešnú tvár na fantómovom portréte a sviätokrzký motív sa objavil až vtedy, keď už bol prípad vyriešený. Szacki dva týždne jazdil po okolí Sandomierza a Tarnobrzegu spolu s Oľgou, prekladateľom a sprievodcom, aby našiel miesto, kde dievčatá po príchode z Východu držali. Oľga rozprávala, čo videla z rôznych okien a občas aj spoza okien auta, prekladateľ prekladal, sprievodca uvažoval, kde to tak asi môže byť, a zároveň rozprával bezstarostné príhody, ktoré Szackého privádzali do nepričetnosti. Miestny policajt šoféroval a každým mimickým svalom dával najavo, že márnia jeho čas, pretože – ako už povedal hneď na začiatku – jediný bordel v Sandomierzi zlikvidovali v lete a spolu s ním aj pani Kašu a pani Beátu, ktoré si privyrábali telom po práci v obchode a materskej škole. Zvyšok sú malé svätuškárske radodajky z potravinárskej priemyslovky. V Tarnobrzegu alebo v Kielcoch, tam je to niečo iné.

Napriek všetkému našli dom na úbočí v priemyselnej štvrti Sandomierza. Ten dom. V skleníku prerobenom na spáľňu umierala drobná blondínka z Bieloruska, zdecimovaná žalúdočnou chrípkou. Okrem nej tam nebol nikto. Dievčina neprestajne opakovala, že išli na trh a že ju zabijú. Jej strach spravil veľký dojem na zvyšok výpravy – no na Szackého žiaden. Zato slovo „trh“ mu dalo podnet na premýšľanie. Spáľňa v skleníku bola naozaj veľká, okrem toho stál na pozemku veľký dom, dielňa, skladisko. Szacki si predstavil Sandomierz na mape Poľska. Mes-

tečko s dvoma amatérskymi prostitútkami. Kostol na kostole. Ticho, ospalá diera, nič sa nedeje. Na Ukrajinu je to blízko. Do Bieloruska neďaleko. Do hlavného mesta dvesto kilometrov, ešte menej do Lodže a do Krakova. V konečnom dôsledku, celkom vhodné miesto na prestupnú stanicu a veľkoobchod s bielym mäsom. Trh.

Ukázalo sa, že to bol trh, a to nie hocijaký. Veľký bazár, ktorý miestni nazývali trhovisko, burza absolútne všetkého medzi Starým mestom a Vislou, hneď vedľa obchvatu. Opýtal sa policajta, čo sa tam deje. Ten odvetil, že všetko, ale že to si Rusáci vyrovnávajú účty medzi sebou, a keby sa im do toho zasahovalo, len by to pokašľalo štatistiku. Občas policajti zoberú dáke decko s napálenými cédečkami alebo s trávou, aby sa nepovedalo.

Na jednej strane sa zdalo byť málo pravdepodobné, že existujú aj takí hlúpi mafáni, aby obchodovali na bazáre s ľudským tovarom. Na druhej strane musí existovať nejaký dôvod, pre ktorý to neurýchľujú a nespoločujú sa na burze. No a bazár bol práve exteritoriálny.

Zobrali so sebou tackajúce sa choré dievča, išli a našli. Dve veľké dodávky medzi stánkami s oblečením, teoreticky s handrami, prakticky s dvadsiatimi dievčatami v putách, ktoré pricestovali do lepšieho sveta. Bol to najväčší úspech sandomierskej polície od čias, keď získali ukradnutý bicykel otca Mateusza. Miestne noviny mesiac nepísali o ničom inom a Szacki sa stal na chvíľu malomestskou celebritou. Jeseň bola krásna.

A páčilo sa mu tu.

No a pomyslel si: a čo keby?

Pili v pizzerii Modena neďaleko prokuratúry, mal už v hlave a nevinne sa spýtal, či nemajú voľné miesto. Mali. Stáva sa im to raz za dvadsať rokov, no práve vtedy mali.

Mal začať krásny nový život. Zvádzať dievčatá v kluboch, každé ráno behať popri Visle, kochať sa dobrým vzduchom, zažívať dobrodružstvá a nadšenie, a nakoniec nájsť tú skutočne pravú lásku svojho života a zostarnúť pri nej v domčeku ob-

rastenom divým vínom kdesi neďaleko Piszczele. Tak, aby sa v rámci krátkej prechádzky dalo dôjsť na trh, sadnúť si v Malej alebo Kordegadzie a vypiť si kávu. Keď sa sem sťahoval, ten obraz bol taký živý, že sa dal dokonca ťažko nazvať plánom či snom. Bola to skutočnosť, ktorá mu vstúpila do života a začala sa odohrávať. Celkom jednoducho. Presne si pamätal okamih, keď sa vyhrieval na zámočkej lavičke na jesennom slniečku a uzrel svoju budúcnosť tak zreteľne, že mu takmer vstúpili slzy do očí. Konečne! Konečne presne vedel, čo vlastne chce.

No čo, mierne povedané, mýlil sa. Povedané nemierne, v žumpe potopil svoj život, ktorý budoval roky, pre dáku posratú fantazmagóriu. A teraz bol tak na dne, až mu to dokonca dodávalo akýsi pocit očisty. Absolútne a presne na dne.

Na rozdiel od čias, keď býval hviezdou prokuratúry v hlavnom meste, stal sa z neho cudzinec, ktorý vzbudzuje nedôveru, v provinčnom meste, ktoré síce od osemnásťtej hodiny bolo ako vymreté, no, bohužiaľ, nie preto, že by sa jeho obyvatelia navzájom vyvraždili. Oni sa totiž nevráždili vôbec. Neboli tu žiadne pokusy o vraždu. Neznásilňovali. Nezakladali organizované zločinecké skupiny. Len zriedkavo sa napádali. Keď Szacki v duchu prebehol katalóg prípadov, ktorými sa zaoberá, pocítil ľahké pálenie záhy. To ani nemohla byť pravda.

Namiesto rodiny samota. Namiesto lásky – samota. Namiesto blízkosti – samota. Kríza, ktorú vyvolal smutný (a tiež krátky a pre nikoho uspokojivý) románik s novinárkou Monikou Grzelkovou, zrazil jeho manželstvo na úplné dno, z ktorého nemal šancu sa vyškríabať. Ešte chvíľu to spolu potiahli, akože pre dobro dieťaťa, no to už bolo iba dohasínanie zo zbabelosti. Vždy mal pocit, že má na viac, a Weronika ho sťahuje dolu. No neuplynulo ani pol roka od definitívneho rozchodu, keď sa začala schádzať so známym advokátom, ktorý bol od nej o rok mladší. Naposledy ho lakonicky informovala, že sa rozhodli spolu bývať v jeho dome vo Wawre a že by sa asi mal stretnúť a porozprávať s Tomaszom, ktorý bude teraz vychovávať jeho dcéru.